

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnništvo
Kopitarjeva
ulica šte. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.—
pololetna . . . „ 2.—
četrtna . . . „ 1.—
Posamezna št. „ 0.10

Št. 31.

V Ljubljani, dne 1. julija 1910.

Leto V.

Občina in delavska stanovanja.

Na Slovenskem imamo že mnogo obrtnih krajev, ki so se zadnji čas razvili. Naša ožja slovenska domovina je pa v tem oziru šele v začetku. Težišče našega velikega obrta in naše trgovine je bilo doslej na severu in zapadu. Nujno prihaja zdaj jug v veljavo. Južne dežele, ki odpirajo vrata v Levanto in na Balkan, kjer se edino more uspešno razvijati naša trgovina, so danes najvažnejše za državo. To se bo kazalo v tem, da se bo vedno bolj širil veliki obrt v naši domovini. Prihodnjih dvajset let se bo zunanje lice pri nas izpremenilo. Skoraj zgolj kmetijske pokrajine dobe poleg kmečkega znaten obrtni značaj.

O ljubezni do domovine in do naroda se mnogo govori in piše. Zdaj je čas, da se pokaže, koliko je resnice na tem. Ali hočemo pustiti, da podjarmi in uslužni kapital naše hčere in sinove? Ali naj mirno gledamo, ko bo ogromen dimnik za dimnikom vstal na naših tleh, zraven pa na tisoče naših ljudi vpreženih v težko, duši in telesu kvarno življenje? Za zdaj velja, in to je treba ponavljati neprenehoma: Kdor nima zmisla za slovensko delavstvo, ga nima tudi za slovenski narod in njegovo domovino.

V prvi vrsti se mora razvneti povsod pri nas gorko in vztrajno zanimanje za zdrava in cena stanovanja. In tu morajo pred vsem iz svoje tme in zaspanosti naše občine.

V kratkih potezah hočemo tu zarisati, kako naj se to godi. V ti zadevi ne bomo mirovali. Saj vemo, da bo »Naša Moč« izvršila ogromno in važno delo, če se ji posreči razgibati javnost, da se bo pečala s stanovanjskim vprašanjem. Že s tem dokaže svoj pomen in delavci in njihovi prijatelji uvidijo dolžnost, da jo podpirajo.

Torej najprej: Snujmo stavbne zadruge! O tem, kako in v kakšni obliki, bomo še natančneje pisali. Občine so pa dolžne stavbne zadruge, ki služijo splošni koristi, podpirati na te-le načine:

1. Vzamejo naj primerno število deležev. Po naši sodbi naj bi se deleži obresto-

vali k večjemu po 4 odstotke. Občinsko premoženje se tudi redno ne obrestuje višje. Potetakem bi tudi kaka višja vsota, ki bi jo občina v obliki deležev vložila v stavbno zadrugo, ne pomenjala zanjo nobene izgube, zadrugi bi se pa ž njo izdatno pomagalo.

2. Občine, kjer začne delovati stavbna zadruga, naj določijo neko večjo vsoto za prvo potrebo in za jamstvo. Razložimo to! Stavbna zadruga potrebuje denarja, da more zidati. Deleži ne bodo navadno zadostovali niti za nakup potrebnih zemljišč. Treba je torej denarja za zemljišča in za med stavbo, da se vsaj en del zaslužka podjetnikom med delom izplača. Če se to ne zgodi, bi se solidni manjši stavbni podjetniki sploh ne udeleževali dela in kvečjemu kaki špekulantje, oziroma kapitalisti bi mogli vmes. To bi pa delo silno podražilo. Ko bi se našli pri zadrugi dobri in gmotno trdni ljudje, ki bi na svoje ime in pod svojim jamstvom najeli za zadrugo potrebno posojilo, bi bilo to splošno precej drago. Zato je edino prav, da občina posodi zadrugi za čas stavbe ceno, če ne brezobrestno, kar potrebuje. Ko je stavba dogotovljena, se dobi do polovice vrednosti posojilo od kake hranilnice na prvo mesto. Od delavca, ki se mu gradi hišica, se ne more zahtevati nad 10 odstotkov vseh stavbnih stroškov. Ostane torej še nepokritih 40 odstotkov. Na drugo mesto se utegne dobiti pri posojilnicah 20 do 25 odstotkov; potemtakem manjka še 15 do 20 odstotkov. Za to vsoto je treba jamstva. Občine naj bi v ta namen porabile za to v ta namen ustanovljeni stanovanjski jamstveni zaklad. To se pravi: Pri denarnem zavodu, ki bi dal na drugo mesto 40 odstotkov hišne vrednosti posojila, bi se zavezala občina, da iz svojega zaklada v slučaju, ko bi se iz hiše ne dobilo dovolj dohodkov, plača primanjkljaj na obrestih. To jamstvo ni veliko, ker se tiče samo 15 do 20 odstotkov hišne vrednosti; je pa tudi pravzaprav le na papirju. Vrednost hišam raste in brez dvojbe se bodo lahko oddale osebam, ki bodo vestno plačevale dolžne obresti in amortizacijo. Ko bi kdo ne zmoget, se bo vedno takoj lahko dobil drugi, ki bo izpolnjeval

svoje obveznosti. Po izkušnjah, ki jih imamo, lahko rečemo, da bi občine iz svojega stanovanjskega jamstvenega zaklada redno ne izgubile niti beliča. Bilo bi pa ž njim néizmerno pomagano.

3. Občine imajo marsikje svoja zemljišča. Ta bi lahko po zmernih cenah, ali pa v posamnih slučajih tudi zastonj, prepustile stavbnim zadrugam v last. Kjerkoli se razvija obrt, bi morale občine na to gledati, da si o pravem času pridobe potrebnih stavbnih prostorov. Če se v tem oziru ne pobrigajo, se cena stavbnim zemljiščem v kratkem času neprimerno vzdigne in s tem podraže stavbe in stanovanja.

4. Občine imajo v rokah stavbno-policijski red. Pri regulacijskih načrtih in sploh pri vseh stavbno-policijskih določbah bi morale skrbeti, da se omogočijo zdrava delavska stanovanja s primernimi dvorišči in vrtiči.

5. Kjer je večje število delavstva, naj bi se s pomočjo občin povsod poskrbelo za kopališča, otroške vrtce, kjer bi se otročiči, na katere delavski starši ne morejo paziti, pod primernim vodstvom in varstvom igrali in zabavali. Čitalnice in knjižnice, ki so tudi povsod potrebne in ki zanje skrbje naša izobraževalna društva, bi tudi morale pri občinah najti več podpore, nego doslej.

Torej: na delo!

Pohitite na slovenske gore in hribe dne 4. julija prižigat kresove- Slovenski može in mladeniči, dne 4. julija, prihodnji ponedeljek ob 9. uri zvečer zažgite po celi slovenski domovini plamteče kresove na čast sv. Cirilu in Metodu. Naj se sveti vsa domovina v svetli luči naše ljubezni do sv. blagovestnikov!

Delavski shod na Javorniku.

Dne 26. junija vršil se je v prostorih Vođičarjeve gostilne shod gorenjskega kršč. socialnega delavskega političnega društva. Prvi je govoril posl. dr. Krek, ki omenja, da

Carska zločinstva.

(Dalje.)

»Pokorna sem, visoka gospa,« odvrne Epiharita, »a nerada. Ne držite Neronove jeze; bolje, da vas pozabi, nego —«

»Pozabi« — in Agripinina postava vzraščala — »moj sin da bi me pozabil? Neumnica. Ali pozabi morje, ki bi rado poplaval pokončevaje obrežje, posilnega jeza? Neron hrepeni zapovedovati svetu, neomejeno, kakor morje — in naj bi pozabil Agripine, ki stoji med njim in med svetom?«

Veličastno stoji pred prijateljico; oko njeno plamika. Zares, ta gospa bila je ustvarjena za vlado.

»Občudujem vas, cesarica,« reče Epiharita ponižno. »Ko bi mogel Rim videti v tem trenutku cesarjevo mater, kakor jo gleda moje oko, ukal bi bil z večjim veseljem, kakor v slepariji, ki bo dovršena v malo urah na Kapitolu.

»Da sem jaz rimska cesarica, a ne cesarjeva mati,« govori nato Agripina, »pozdravljali bi me, kakor so pozdravljali kedaj Cezarja ali Pompeja: prinesla bi jim dežele in vojne vjetnike, ne pa vencev in lir, kakor jih ponuja Neron druhali in starešinstvu,

da se pasejo oči. Toda, jaz sem ženska in moram kovati svojo častihlepnost v okove malenkostnih zvijač, — tako dolgo, da me kakšna taka zvijača samo uniči! O, Epiharita, jaz se ne bojim smrti, le veličastno bi rada poginila — ako ni dosti veličastno, ako bo padla mati z roko lastnega sina.«

»Bogovi, kakšna beseda!« vzklikne Epiharita. »Kateri démon je popustil strašno globočino peklensko, da se je vgnezdil kot temna misel v naši duši?«

»Vedno resnične zvezde tako naznanjujejo,« odvrne Agripina temnega obraza. »O zvezdah brala je modra žena, strežajka Oktavije, mojo obsodbo ta čas, ko je Neron ugledal luč sveta. In potem, Epiharita, potem je ponavljajo iste besede, le v drugi obliki, ženska, kateri sem storila veliko krivico. Glej, ta roka ni čista krvi: morala je podpisovati smrtno sodbo, preden je naredila sinu pot do prestola. A, kar sem storila, bilo je dobro premišljeno: moralo je biti tako. Žrtvovati druge ali sebe, hotela je srečka. Kar sem se pa pregrešila proti Seli, — bilo je delo ošabnosti in se bo maščevalo nad menoj; kajti obmolkniti in zardeti bom morala, kadar me bodejo vprašali sodniki na spodnjem svetu: »Zakaj si to storila?«

»Kar je umrljivo, lahko zaide, ako mu ne stoji na strani višja pomoč. Agripina ni zmožna hudodelstva.«

»In je vendar zločinka.«

Vznemirjena stopa Agripina po sobi; slednjič postoji pred prijateljico.

»Epiharita,« spregovori cesarica in votlo doni njen glas, »poznam tvojo zvestobo; od tebe se mi ni bati izdajstva. Kolikor ponoje, kolikor samotneje je srce, toliko bolj čuti enkrat, da se mora znebiti teže pred mehkočutnim srcem: čuj tedaj, kaj se mi je pripetilo. Si li že kdaj slišala o novi, skrivnostni družbi častilcev nekega Jezusa Krista, katerega so križali Judje za časa Tiberija?«

»Ali ne opominjajo vedna križanja, goreče gromade vsak teden na to, da je imenoval cezar to vero državi nevarno?«

»Ta vera ni nevarna!« zavrne Agripina. »Ta vera oznanjuje največjo, iskreno, sveto ljubezen, najvišje poveljanje, o katerem naši bogovi ničesar ne vedo; in iz tega, kar sem doživela, si lahko razlagam, da ji nič ne moreta ne križ ne ogenj in da bo njeno križevno znamenje kedaj premagalo svet.«

»Kar ste doživeli, mogočna gospa?« ponavlja Epiharita. »Vi govorite, kakor bi natančno poznali tajnosti one vere.«

se rad odzove vabilu, dasi ni poslanec za ta okraj. Splošno omenja razmere na Dunaju. V drž. zboru ni enotnega vodstva. Vlada ima le par glasov večine, zato je tako počasno v državnem zboru, ker mora vlada manjše stranke z obljubami nase navezati. Nemški kršč. socialci in svobodomiselnici so tudi razbiti. Z vlado gredo tudi Poljaki, a ona nima nobene misli ter ne mož, ki bi bili v stanu kaj res za ljudstvo koristnega izpeljati. Mi ne zaviramo dela, ki je potrebno. Dela se lahko, odkar se je na moj predlog odpravila obstrukcija. Neumno je pa vsako zabavljanje zaradi tega, ker se slabo dela, ker se je več pričakovalo. Tako vsako zabavljanje izrabljajo veleposestniki, da je splošna volivna pravica za nič. Nekaj se je gotovo že storilo za ljudstvo, a kmalu se bodo razmere izpremenile in parlament bo močan. Glavna ovira je, ker še ni ljudski duh prišel v višje kroge, v uradništvo, posebno pa, ker vlada v naši državi misel, da morajo dinastijo vzdržati le liberalni Nemci. Dokler se ne iznebe Nemci te neumne misli, ne moremo priti do rednih razmer. Ko se je država razcepila, mislili so, da bo naša polovica popolno nemška. A tega niso dosegli, ker mi gremo kvišku. Le malo časa bo gagala ta nemška prenapetost, potem bomo šli na delo. Med socialnimi demokrati so zastopani razni narodi. Jaz sem jih povabil, naj kaj delajo v jezikovnem vprašanju. Pokazali so pa, da so razbiti. Na Dunaju je pol milijona Čehov. A nemški socialni demokrati so glasovali proti podpori češkim šolam. To je pokazalo, kako je narodno vprašanje resno, ker socialni demokrati eden proti drugemu glasujejo. Ravnotako je tudi o verskem prepričanju. Morebiti bo še nastalo iz tega soc. demokratskega gibanja kaj važnega. Če pa socialna demokracija ne more o tem vprašanju kaj, ne morejo tudi manjše stranke. Laška univerza. Lahov je v Avstriji malo. Imeli so še svojo fakulteto, katero so jim nemški dijaki razbili. Ker so Nemci potrebovali laške glasove, kojih je 14, so jim obljubili iznova, ne zaradi tega, ker imajo pravico, ampak da so naredili kravjo kupčijo. A pravice narodom se ne dele tako, da bi tisti kaj dobil, ki vladi služi. Italijani imajo v Trstu večino in tam ne dajo tisočim slovenskim otrokom slovenske šole. To je važna reč, ker otrok se ne more učiti, ako ne razume jezika. Tako je tudi na Koroškem. Sme se seveda vsak nemško učiti, a v domačem jeziku. Zatorej mi ne pustimo laške fakultete, ako tudi mi ne dobimo svojih pravic. Mi smo storili vse za boj ter mislim, da je ta fakulteta že pokopana, ako se ne bo vprašalo Slovencev. O draginji. Nobena reč se tako strankarsko ne izrablja od socialne demokracije. Mi smo bili, naj se za leto 1909 do 1910 odpro meje za žito, ampak, ker smo navezani na Ogre, se stvar ni izpeljala, ker oni ne puste tega. Treba je razdrobiti dualizem ter ponizati Ogre. Mi moramo gledati, da revno ljudstvo živi. Za žito se mora kaj storiti, ker ga dosti ne pridelamo. Če bi bile meje odprte za živino, bi kuga uničila našo živino in meso bi bilo še dražje. Zato se mora pomagati le domači živinoreji. Odstranijo naj se pa prekupeci, nakar naj gledajo občinski odbori. Zato mora tudi delavec imeti mesto v občinskem

odboru. Draga stanovanja. O tem pišem v »Našo Moč«. Berite! Občine na plan in dežela vas bo podpirala. Ker sem sam na čelu podjetja, ki stavi hišice, vem kako je. Zato vi trezno in mirno presočajte vsako stvar. Naš klub išče koristi ljudstva. Meni je poslanstvo prazna reč, dal sem svoje moči le, ker so mi volivci izrekli zaupanje. Ne delamo zase, a če pride na vrsto kaka stvar, kot civilni zakon, bomo izpolnili voljo slovenskega krščanskega ljudstva. Razvila se bo še industrija, vrnili se bodo naši možje in fantje, da bo slovensko ljudstvo na svojih tleh služilo si kruh. Kakor ste nam zapuili do sedaj, zaupajte še v bodoče. — Burno odobravanje je pričalo, kako so si zborovalci vzeli k srcu te poučne besede.

Nato govori g. dež. poslanec Piber. Ker se zavedamo, da smo ljudski zastopniki, je naša dolžnost, da delamo za Vas. Pravica zahteva, da je tudi delavec deležen dohodkov podjetnikov. Nemci so si postavili tovarne, ker mi nismo imeli dosti izšolanih ljudi, ne dosti kapitala. Omenja občinski volivni red, ki bo kmalu sankcioniran. Potem bo vsak delavec volil. Ni stan nad stanom, ampak eden pri drugem, po delu se vsak ceni. Nemški kapital izrablja moč ter hoče slovenske otroke ponemčiti, a mi smo Slovenci in ostanemo. Pa tudi delavec more narodno delati. Dovolj je med slovenskim ljudstvom tiste inteligence, ki jo je treba. Sklenili smo postaviti, da bo v industrialnem oziru šla ljudstvu dežela na roko. Zavedajte se narodnosti ter svojih otrok ne prodati v roke Nemcu. Priporoča se združevanje v društvih. Tako ostanete močni ter bodete imeli ugled. — Ko se predsednik shoda tovariš Čebulj zahvali govorniku za koristen pouk, govori g. kaplan Žbontar o skupini Jugoslovanske Strokovne Zveze. Treba je, da se delavec organizira in izobrazi. V društvih imate tudi podporo v boleznih itd. V skupini J. S. Z. imate velike ugodnosti, katere bolj natanko razložijo. Pozivlja delavstvo, naj se odzove njegovemu vabilu ter pristopi k Zvezi.

Tov. Glavič govori o šoli. Pritožuje se, kako reven delavec težko plačuje otroku šolske potrebščine. Menda se je nekje ukazalo otrokom, da so z ogrom na zvezke pisali, da se več pokvari. O draginji. Ker država veliko potrebuje, naklada davke, da plačuje mnogobrojno uradništvo. Delavci delajo čez uro ter od tega zaslužka morajo davek plačati. Država naj bolj štedi pri izdatkih. Pritožuje se, ker se delavsko zavarovanje tako počasi rešuje. Zahtevamo, da kakor hitro mogoče naj se še upelje. Ker je shod že nad dve uri trajal, zaključijo predsednik Čebulj vlepučen in zanimiv shod, četudi bi bilo še par govornikov rado govorilo. — Po shodu je pristopilo J. S. Z. 23 članov.

Končno bodi še omenjeno, da se je hotel med gg. govornike prišlutiti obermokrač Stare s Save. Ker pa je bil političen shod namenjen le za naše somišljenike, ne pa za nepovabljene solzne mokraste — pardon — socialne demokrate, mu ni bilo pripuščeno, da bi bil s svojo rdečo modrostjo osrečil naše ušesa ter vezal otrobe. Pač pa se je hotel pričkat z gosp. deželnim poslancem Jan. Pibrom, pa je na hud odpor naletel;

»Vsaj jih tudi poznam, Epiharita,« odgovori Agripina.

Epiharita preplašena stopi za korak nazaj. »Ko bi se to izvedelo, da rimskega cesarja mati —«

»Nikar ne skrbi, preteklo je več nego dvajset let,« ji seže Agripina v besedo, malo se smehlja, »jaz sem bila tačas še mlada; vroča kri kipela je po mojih žilah; ni je bilo abotnosti, h kateri ne bi bila našla pomoči pri neki prijateljici, Seksti, hčeri konzula Avrelia. Imela sem služabnico, Sela ji je bilo ime, bila je oproščena in meni priljubljena s svojo zvestobo. Kupec z imenom Laert jo je snubil in dovolila sem ji v zakon s tem pogojem, da ostane še leto v palači in da mi skrbi za kinč in obleko. Dovolila je v to ter zvesto opravljala svojo službo. Prepustila sem ji sobo, ki je bila blizu moje, in večkrat je vzela v sobo svojega dečka, sladki sad njunega srečnega zakona, ako jo je prisilila služba, da je ostala čez noč v palači mojega prvega soproga Domicija.«

Nekega večera pridem pozno domov od shoda imenitnih gospô; kri mi je bila vzbunjena, nisem mogla spati, — kar se spomnim Sele in grem k njej. Njeno tiho življenje,

njena vedno enaka prijaznost me je vsikdar nekako pomirila. Po skrivni, stranski poti, ki je bila le malokomu znana, si prikrajšam pot: nenadoma stopim v njeno sobo, da me ne čuje — in kar sem videla, vzelo mi je besedo iznenadenja.«

»In kaj je videlo vaše oko?« izprašuje Epiharita.

»Na kamnitni mizi je stal med gorečimi svečami umetno izdelan križ iz slonove kosti; na križu je bila pribita človeška podoba, in roke in noge njene so bile prebodene z žebli. Pred podobo Križanega pa je klečala Sela, zatopljen v molitev; njeno obličje bilo je obrito s solzami in je bilo blede; zavrt v plašč spaval je v mehki postelji mili deček in spal otročje spanje. Slednjič se izdam z lahnim šumom. Preplašena plane Sela pokonci in odreveni, ko vidi mene.«

»Sela, ne boj se,« jo mirim, — kajti njen strah ganil mi je srce, — »ako boš odkritosrčna in odgovorila na moja vprašanja, potem ne bodem izdala, kar so gledale ravnokar moje oči. Ti si kristjanka in ono tam je podoba Boga, kateremu ti služiš!«

(Dalje sledi.)

ker se mu ni obneslo, zapustil je z žalostnim srcem shod, ne da bi bil kdo za njim kako solzo potočil. Njegovi rdeči bratci so nekoliko rentočili, toda: »Kdo se briga, če osel riga!«

Tobačno delavstvo.

Vpokojeni so: Marija Omeje, članica naših društev. V tvornici je delala 38 let. Nadalje sta vpokojeni Marija Vagentrice in Neža Lakner. Vsem vpokojenim želimo, naj se dolgo vrsto let vesele pošteno zaslužene pokojnine. Delavstvo jih ohrani v trajnem spominu.

Umrli je Amalija Pipan, zvesta članica obeh naših društev. Priporočamo jo v molitev in blag spomin!

Obširno spomenico z ozirom na želje tobačnega delavstva vloži »Avstrijska krščanska tobačna delavska zveza«. Slovensko prestavo objavi »Glasnik« meseca julija. Junijev »Glasnik« izide te dni. Zamudil se ni po krivdi uredništva.

»Avstrijska krščanska tobačna delavska zveza« je izdala letak, s katerim vabi, naj tobačno delavstvo pristopa naši zvezi. Iz letaka posnamemo: Kaj zahteva »Avstrijska krščanska tobačna delavska zveza« od svojih članov? 1. Enkratna vpisnina 40 vin. 2. Tedenski prispevek, in sicer v I. razredu 24 vin., v II. razredu pa 30 vin. 3. Pospešuj stremljenja »Zveze«! — Kaj ti dá »Zveza«? 1. Bolniško opdporo, in sicer: I. razred: Ako si član 52 tednov, dobiš tedensko 5 kron bolniške podpore, ali 72 vinarjev dnevno, če ni bolezen trajala cel teden. II. razred: Če prispevaš 52 tednov, dobiš 42 dni bolniško podporo, in sicer 72 vinarjev dnevno. Skupna letna vsota 30 K 24 vin.; če prispevaš neprestano 156 tednov, dobiš bolniško podporo 49 dni, ki znaša dnevno 72 vinarjev; skupna vsota 35 K 28 vin.; če prispevaš 260 tednov, dobiš bolniško podporo skozi 56 dni po 72 vinarjev dnevno; skupna vsota 40 K 32 vin. 2. Podpora porodnicam: I. razred: Dve tedenski podpori. II. razred: Porodniška podpora v znesku 10 kron. 3. Podpora ob orožnih vajah dobe le tisti člani, ki prispevajo tedensko 30 vinarjev. Znaša tedensko 5 K in se izplačuje največ skozi štiri tedne. 4. Mrtvaščina je enaka v obeh plačilnih razredih in znaša: Če prispevaš 52 tednov »Zvezi«, 10 K; če prispevaš 156 tednov »Zvezi«, 20 kron; če prispevaš 260 tednov »Zvezi«, 30 kron. 5. Pravno varstvo v vseh slučajih, kadar se gre za plačilo ali delovno razmerje. 6. Pravni svet v vseh vprašanjih javnega in zasebnega prava. 7. Mesečnik »Glasnik« brezplačno. — Vsaka članica in član kdajne skupine Ljubljana pristopi lahko takoj prispevnemu novemu razredu s 30 vin., ki nudi veliko večje ugodnosti, kakor stari 24-vinarski razred.

Iz državnega zbora. Voditelj nemškega kršč.-soc. del., drž. posl. Leopold Kunschak izvaja sledeče: »Pred menoj leži delo, izdano od zveze kršč.-soc. tobačnega delavstva. Kratek pogled v to knjižico nam pokaže, kako neznosne so stanovanjske razmere tobačnega delavstva. Na primer: Družina, obstoječa iz šestih članov, poseduje eno sobo, dolgo 2 metra, široko 2,7 m in 2,7 m visoko. Torej v tej beznici se odigrava življenjska tragedija cele družine. Ni potreba poudarjati, da tu ne trpi zgolj zdravje stanovalcev, temveč tudi morala.

V Sacco živi družina sedmerih članov v dveh majhnih luknjah, skoraj brez vsake svetlobe. V drugem stanovanju jih stanuje zopet 11. Stanarina znaša 130 kron, in to stanovanje je tudi skoraj brez oken. Poudarjam, da so ta stanovanja v Sacco pod nadzorstvom obrtnega inšpektorata.

V Rovinju vladajo enake neznosne razmere. Doznanlo se je, da prebiva tobačno delavstvo v Rovinju v stanovanjih, v katera včasih celo morje udre, da, še več, nahajajo se stavbe, v katerih ni niti stranišč, postavijo se kratkoma za to potrebo v hišo neke vrste zaboji, ki se potem izpraznejo v morje.

V Cvitavi najdeš zopet stanovanja, ki so bila pred kratkim še bivališča razne govedi in konj. Stanovanja še s starim hlevnim oknom, 4 m dolga in 2 m široka soba, služi v stalno bivališče trem osebam in stane letno 180 kron.

V Fürstenfeldu najdeš tudi stanovanje, ki je bilo prej hlev! tu notri prebiva družina, ki obsega poleg starišev še sedem nedoraslih otrok. Pri nekem stanovanju je opaziti kako voda curlja od stropa po stenah in namaka tla. Tu je stanoval oče s

šesterimi otroci, izvršujoč v tej sobi še svojo obrt. Ni čuda, da je nakrat zbolelo pet članov te družine na tifusu.

Gospoda moja! Te razmere so vnebovpjioče in nerazumljivo je, kako more finančno ministrstvo, oziroma generalno ravnateljstvo pri tako velikanskemu dobičku tobačne režije gledati tako neznosne stanovanjske razmere tobačnega delavstva. Če bi država dala v ta namen vsako leto en milijon — ki bi vendar ostal le njena last — koliko bi se dalo ravno tu odpomoči. Mislim, da če se ravnodušno gleda na obstoj teh razmer od raznih strani, da je milo rečena obsodba, če se reče: da tu manjka sploh vsak človeški čut, da tu manjka najnujnejšega spoznanja dolžnosti, katere bi se morale izpolnjevati, in to v korist — državi sami!«

Med brati in sestrami.

Vič-Glince. 3. julija, prihodnjo nedeljo, bo priredilo tukajšnje Katol. slov. izobraž. društvo svoj prvi društveni in romarski izlet, in sicer proti jugu — v prijazno ribniško dolino. Dvojni, koristni namen hočemo doseči s tem izvanrednim izletom: okrepiti in osvežiti si duha in telo. Udeleženci bodo po večini tovarniško, zlasti tobačno delavstvo. Ti zlasti potrebujejo, da si vsaj enkrat v letu nasrkajo svežega in čistega zraka. Ta jim bo na razpolago, takoj, ko bodo v Orteneku izstopili in peš hodili eno uro skozi z vitkimi jelkami in smrekami poraščeni gozd. Istotako jim bo na razpolago gorski sveži zrak pri Novi Štifti, ki stoji na najlepši točki ribniške doline na mehkem gričku v vznožju gozdnate Velike gore. Duha si bodo pa potolažili pri Materi Božji v prijazni romarski cerkvi s sv. stopnjcami. Popoldne po sv. opraviilu se bo pod stoletnimi košatimi lipami razvila razvedrilna prosta zabava. Ob 4. uri se bomo pa spustili v nižavo in si ogledali slavnoznani ribniški trg. Vozni red bo sledeči: Odhod iz Ljubljane z južnega kolodvora ob 6. uri 55 minut zjutraj, prihod v Ortenek ob 8. uri 54 minut. Tu izstopimo in bomo šli peš dve uri. Ob 11. uri bomo pri Novi Štifti, kjer se bo takoj začelo opravilo: govor in sv. maša, pri kateri bo pel tukajšnji društveni in cerkveni zbor. Povratek iz Ribnice bo ob 7. uri 24 minut, prihod v Ljubljano ob 9. uri 36 minut zvečer. Vozne listke dobe izletniki tam, kjer so se za izlet oglasili. Ker bo izlet tudi v društvenem oziru gotovo velikega pomena, vabi odbor, da se člani društva in somišljeniki v lepem številu udeležijo razvedrilnega in koristnega

Sava. V nedeljo 26. junija je sklical shod po § 2. na Savi gosp. Pongratz. Povabil je le svoje privrženice, da bi sklepali o perečem šolskem vprašanju, pravzaprav protestirali zoper osemrazrednico in zahtevali štirirazrednico, da bi nemška šola postala preje šestrazredna. Govoril je veliko, pa ljudje so le godrnjali. Ko pa je govoril gosp. župnik Škubic o potrebi osemrazrednice posebno za delavce, se je burno odobravalo in ploskalo. Ljudje so enoglasno zahtevali, da hočejo na Jesenicah skupno osemrazrednico. Ko je g. Pongratz videl, da so ljudje raznih strank v tem edini ter da so ga še njegovi pristaši zapustili, ni dal na glasovanje, ampak je shod zaključil. Gosp. Pongratz jo je skupil, ker je hotel ljudi razdvojiti ter pripraviti nemški šoli gladko pot. A njemu že to ni zameriti, ker je tovarniški uradnik.

Idrija. Žrtve Tončkove zapeljivosti so postali ubogi občinski odborniki rudarji, kajti vendarle bodo morali plačati, kar so preveč zapravili pri prezidavi občinske hiše št. 509, ker je namreč tudi upravno sodišče priznalo, da je pravilno postopal deželni odbor, ko je prepovedal prezidavo te hiše. V »Napreju« z dne 4. maja t. l. je celo pisal Tončiko, da so in bodo delali mokrač v občinskem zastopu po svoji volji, ali temu je ravno narobe, ker namreč niso in ne bodo delali po svoji volji. Sedaj seveda se šele jeze nekateri odborniki, da sta jih zapeljala Tončiko in mogočni naš notar, ali sedaj je prepozno, dosti so imeli pa prilike za premišljevanje; naših shodov naj bi se bili udeleževali, potem naj bi bili premišljevali, kje je resnica, morda bi bili drugače govorili pri občinskih sejah. A ker niso drugemu verjeli, kakor Tončiku in notarju, bodo pa trpeli, počasi bodo že prišli do prepričanja, ali stalo jih bode dosti.

Litija. Kričeč slučaj je vzrok temu dopisu. Neka delavka je zaslužila na samo-

strojnici v predilnici v 14 dneh 28 kron — reci: osemindvajset kron v štirinajstih dneh. Toda prejela je pri izplačilu samo 18 kron. In vzrok temu? Pravi jo: za delavko je preveč 28 kron na 14 dni! Torej za akordnega delavca velja pravilo: »delaj, kar moči« — zaslužiti pa ne smeš več kot je določeno. Mesto, da bi se določila najmanjša plača, pa se določa najvišja plača, katero more kdo doseči. Pa ta slučaj ni prvi in tudi najbrž še ne bo zadnji. Poleg tega je še mnogo neznosnih razmer v naši predilnici. Plače so pri nekaterih delavcih in zlasti delavkah take, da so prevelike za smrt, premajhne za življenje. Vemo pa tudi, da tem in enakim razmeram ni krivo ravnateljstvo, temveč nekateri delovodje, katere si bomo že še ogledali. In če iščemo vzroka tem razmeram, moramo priznati, da smo tudi delavci sami krivi. Mnogo delavcev in delavk je, ki se nič ne zmenijo za delavske razmere, kot stroj ti hodijo v tovarno in iz tovarne, brez smisla za svoje zboljšanje in zboljšanje sotrpinov in za združevanje. No, v novjšem času se nam obeta od dveh strani organizacija. Ustanovljena je že podružnica Jugoslovanske strokovne zveze, sedaj so se pa še pričeli vsiljevati rdečkarji. — Gotovo je organizacija potrebna in sicer za zboljšanje razmer, odločno pa odklanjamo Čobala in kompanijo, katera nam je enkrat skuhala tako godljo s štrajkom, da nas še sedaj boli srce in želodec. Tovariši in tovarišice, zavedajte se združevanja, zavedajte se pa tudi, da ste verni Slovenci. Zato vsi kot en mož v Jugoslovansko strokovno zvezo; združeni bodemo mirnim potom dokazali črno na belom podjetnikom, da so razmere res preslabe in tem dokazom se delodajalci ne bodo mogli ustavljati. Združeni bodemo brez štrajkov in sile dosegli zboljšanje svojega revnega položaja.

Prometna zveza.

Z Bleda. Kakor druga leta, tako sem tudi letos prišel sem par tednov v to podobo raja. Ker se pa vedno rad zanimam za delavce, tako sem tudi tukaj imel priliko opazovati delavce železničarje. Zato sem se namenil, da nekoliko opišem te trpine v tem delavskem listu, ker mogoče tudi te vrste trpini berejo »Našo Moč«. Bilo je pred kakimi 14 dnevi. Solnce je močno pripekalo. Dotični delavci so vključ pekočemu solncu delali brez prenehanja in večinoma molčali, pot pa, kakor se je videlo, jim je curkoma lil z obraza. Žraven njih pa je stalo oziroma letalo tja in sem neko človeče, ki sliši menda na ime delovodja. Vpil ali bolje rečeno rjul je nad njimi kot vaški črednik nad neumno živino! Človek bi mislil, da to človeče ni pri pravi pameti, da mu manjka gotovo par kolescev. To nikakor ni omika dvajsetega stoletja! Ko bi tako vpil nekje tam v grmovju, bi se mu že ne čudili, ali tu pred par hoteli, kjer je posebno sedaj v tem času vse polno tujcev, pa to nikakor ne gre. Opozarjamo dotičnega človeka, da ako ne bo miru, bomo naprosili policaja. Delavci pa menda tudi niso živina, saj je sužništvo pri nas že vendar minulo. Ko bi mu še bič dali v roke, pa ne bi bil več delovodja, ampak železniški valpet. Toliko za danes, opazujem Vas še vedno. Bom naredil še par izletov tam proti Gorjem ...

POZOR TOVARIŠI ŽELEZNIČARJI, USLUŽBENCI JUŽNE ŽELEZNICE!

Podpisane društvene zveze Vam za volitev v odbor bolniške blagajne južne železnice priporočajo sledeče kandidate:

Za skupino prometne, obratne in komercijelne službe (Verkehrs- und kommerzieller Dienst):

1. Adolf Filipits, premični čuvaj (Blocksignaldiener), Dunaj, Matzleinsdorf.

2. Andreas Böhm, postajni mojster (Platzmeister), Matzleinsdorf.

3. Jožef Schmid, pristav prometnega ravnateljstva, Dunaj.

4. Ivan Maus, nadpremikač (Oberverschieber), Matzleinsdorf.

Za skupino uslužbencev za odpravo vlakov (Zugsförerungsdienst):

1. Jožef Fenzl, strojevodja, Dunaj juž. želez.

2. Roman Schwartz, pristav strojnega ravnateljstva, Dunaj.

Za skupino: Delavnice delavniške službe (Werkstättendienst):

1. Anton Franzel, strojni ključavničar (Maschinenschloßer), Delavnice Dunaj.

2. Robert Klein, delavniški mojster (Werkmeister), Dunaj.

Za skupino: Stavbena in prožna služba in druge enakovrstne službe (Bau- und Bahnerhaltungsdienst und die übrigen Dienstzweige):

1. Ernst Rausch, pristav, pregledno vodstvo (Einnahmekontrolle), Dunaj.

2. Thomas Sachl, pisarniški sluga, Dunaj, pregledno vodstvo (Einnahmekontrolle).

3. Fritz Seidel, pisarniški odpravitelj (Kanzleiexpedient), Dunaj.

4. Hubert Bertusch, pisarniški odpravitelj (Kanzleiexpedient), upravno založništvo ravnateljstva južne železnice (Materialverwaltung der Südbahndirektion), Dunaj.

Tem možem popolnoma zaupajte, da bodo zastopali Vaše koristi in tudi delovali v gmojni blagor Vas vseh!

Dunaj, junija. 1910.

Za Avstrijsko železniško društvo uradnikov (Eisenbahnbeamtenverein):

Richter m. p.

Državna zveza nemških železničarjev v Avstriji (Reichsbund):

Ertl m. p.

Pravovarstveno in podporno društvo Prometna zveza (Verkehrsbund):

Böhm m. p.

Južnoželezniška zveza (Südbahn-Verband):

Hohenegger m. p.

Društvo pisarniških ekspedientov (Kanzleiexpedientenverein):

Schön m. p.

Velespoštovani gospodje tovariši! nihče naj ne premišlja, ampak vsakdo naj z veseljem zapiše na svoj listek imena navedenih kandidatov, nihče naj se ne pusti pregovoriti od socialnih demokratov, ki že z vso silo delajo zase!

Volivni odbor skupnih južnih železničarjev.

Če od jedi

Želod'c tišči:

pij!

Krepčilo želodca,

potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 2'40.

Kabinetna kakovost " " 4'80.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

A. ŽIBERT

• LJUBLJANA •

PREŠERNOVA ULICA

**PRIPOROČA SVOJO VELIKO
ZALOGO ČEVLJEV
DOMAČEGA IZDELKA.**

**Veliki nakup zniža ceno
Veliki promet
omogoči veliki nakup**

Vsled tega gledam edino na veliki promet in prodajam blago po najnižjih cenah. Ne visoke cene, ampak veliki promet je moj dobiček, ker se blago hitreje proda, sfranka je zadovoljna ker sveže blago po ceni kupi. Pri nakupu manufakturnega (gvaninega) blaga dobi se za moške ali ženske fino ali prosto blagovolje se poslužiti trdke

R. Miklauc

Ljubljana, Stritarjeva (Špitalska) ulica 5, to je glavna trgovina. Podružnice trdke so: Pri Škofu, Pogačarjev trg (Sadni trg) v veliki mestni hiši Pri Miklavžu, Medena

ulica

V vseh teh trgovinah se bodele prepričali v veliki zalogi blaga vseh vrst v nizkih cenah in prijazni postrežbi

Pazite natančno na imenovane trdke!

Na deželo se pošiljajo vzorci poštnine prosto

Velika zaloga! Nizke cene!

Radi velike zaloge znatno znižane cene!!!

Ugodna prilika za nakup: vezenin, pričetih in izvršenih žen. ročnih del, idrijskih čipk, vstavkov, svile, volne, bombaže i. t. d.

Velika izbira drobnega in modnega blaga: rokavic, nogavic, ovratnikov, kravat i. t. d. Predtisk in vezenje monogramov ter drugih risb. - Primerna darila za godove in druge prilike -

Priporoča se z veselo spoštovanjem

FR. MERSOL, Ljubljana, Mestni trg 18.

Pozor slov. delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

(pri Češniku)

LJUBLJANA

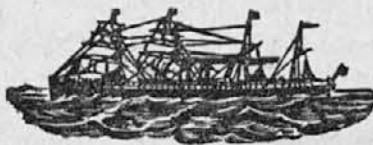
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri naj-novejše blago za ženske in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.
Cene najnižje.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo 6 dni!

Samo 6 dni!

HAVRE NEW-YORK

francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linjo čez Havre, ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna pojasnila, daje samo

ED. SMARDA

oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v novi hiši »KMETSKA POSOJILNICA« nasproti gostilne pri »FIGOVCU«.

Gričar & Mejač

:: Ljubljana ::

Prešernova ulica št. 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke

:: novosti ::

v konfekciji za dame

Lekarna „PRI KRONI“ Mr. Ph. BOHINCA

v Ljubljani, na vogalu Bleiweisove in Rimske ceste

priporoča sledeča zdravila:

Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepljivo in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 vin., 6 steklenic 2 kroni.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 vin., 6 steklenic 2 kroni 50 vin.
Kaplje proti zobobolu, steklenica 20 vin.
Mazilo zoper pege, lonček 1 K.
Obliž za kurja očesa, bradavice in trdo kožo, mala škatljica 50 vin., večja 1 K 20 vin.
Odvajalne kroglice, škatljica 80 vin.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potenju nog, škatljica 50 vin., 6 škatljic 2 kroni 50 vin.
Protinski cvet, proti trganju po udih, steklenica 1 krono.
Ribje olje, steklenica 1 krono.
Salicilni kolodij za odstranitev kurjih oces, bradavic in trde kože, steklenica 70 vin.
Tinktura za želodec, odvajalno, krepljivo in slast pospešujoče sredstvo, steklenica 30 vin., 6 steklenic 1 krono.
Tinktura za lase, steklenica 1 K.
Trpotčev sok, izvrstno priporoček proti kašlju stekl. 1 K.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 vin., in 4 krono 80 vin.
Železnate kroglice, proti bledeci (Bleichsucht) mala škatljica 70 vin., velika 1 krono 60 vin.

Matej Orehek :: Ljubljana

prodajalna v lastni hiši Kolodvorska ulica 26

Največja izbira raznovrstnega blaga kot: izgotovljenih oblek domačega izdelka, velika izbira klobukov in čepic, vseh velikosti obuvala, perila, ovratnic, kovečkov za izseljence, srebrnih ur in veržice in vseh galanterijskih predmetov priporočam

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, sladkorju in kavi; **kri, moč, zdravje** dosežete in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi vsak knjižico brezplačno

v lekarni Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

Denarni promet v l. 1908

čez 72 milijonov K.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Lastna glavica kron 420.537-92

Stanje vlog

čez 20 milijonov K.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta 8, pritličje v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za franč. cerkvijo

prejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure 4¹/₂ 0 brez kakšnega odbitka, tako da prejme vložnik zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po 4¹/₂ 0 od vsakih 100 kron čistih 4-50 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštne-hranilnične položnice na razpolaganje.

Dr. Ivan Sušteršič, predsed. Josip Šiška, stolni kanonik, podpred. Odborniki: Anton Belec, posest., podj. in trg. v Št. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, drž. in dež. posl. Anton Kobi, posest. in trg. Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposest. v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbor. in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posest. in blag. »Ljudske posojil.«, Ivan Pollak ml., tov., Karol Pollak, tov. in posestnik v Ljubljani. Gregor Šilbar, župnik na Rudniku.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 reg. zadruga z om. por. Kongresni trg št. 19 sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure po 4³/₄ 0, to je: daje za 200 kron 9 kron 30 vinarjev na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davki plača hranilnica sama. Najsigurnejša prilika za štedenje.

Kanonik A. Kalan l. r., Kanonik A. Sušnik l. r., predsednik, podpredsednik.

Ivan Jax in sin v Ljubljani
Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo ::
voznih koles

Šivalni stroji za rodbino in obrt

